

*Борчук Степан Миколайович,
доктор історичних наук,
професор, Карпатський національний
університет імені Василя Стефаника
(м. Івано-Франківськ, Україна)*

ДИПЛОМАТИЧНА ДІЯЛЬНІСТЬ МИХАЙЛА ЛОЗИНСЬКОГО

Вагомим чинником утвердження суверенітету будь-якої держави є її зовнішньополітична діяльність. Різноманітні державні структури, особливо дипломатичні, покликані всіма доступними їм засобами, згідно з нормами міжнародного права, сприяти формуванню позитивного іміджу своєї держави на міжнародній арені. Засудження злочинної системи тоталітарного режиму жодною мірою не означає повного заперечення минулого. Не можна перекреслювати конкретні людські долі, життя і практичну діяльність багатьох українських дипломатів, чії зусилля, якщо не прямо, то опосередковано, приносили користь Україні, допомагали як ближнім, так і далеким сусідам ліпше розуміти її історію, оцінювати невичерпний потенціал.

Якщо про М. Лозинського як доктора права, науковця і педагога, публіциста та політичного діяча є певні, хоч і скупі публікації, то про його дипломатичну активність мало відомо. А проте М. Лозинський як дипломат проявив себе великим професіоналом. Висвітлення саме цієї діяльності допоможе глибше розкрити ще одну сторону його всебічного таланту. М. Лозинський був причетний до важливих зовнішньополітичних акцій України, до значних міжнародних подій початку ХХ ст.

Сучасник М. Лозинського І. Кедрин дав йому характеристику: «Людина з високою освітою, публіцист, політик, колишній член Державного Секретаріату ЗУНР, опісля член її делегації на Мирову конференцію у Парижі, був першорядним знавцем тодішніх історичних подій і одним із нечисленних знавців різних закулісних махінацій» [1, с. 7]. Дипломатична діяльність М. Лозинського пов'язана з подіями 1 листопада 1918 р. – початком визвольних змагань українського народу в Східній Галичині.

У ніч на 3 листопада 1918 р. М. Лозинський та Л. Ганкевич за дорученням Президії Української Національної ради, а згодом Ради Державних Секретарів вели переговори з поляками про умови перемир'я. Вже 20 листопада М. Лозинський накреслив загальні чергові умови перемир'я, в яких виступив проти створення запропонованої поляками польсько-української комісії керування Східною Галичиною ще до рішення Мирної Конференції в м. Парижі.

15 грудня 1918 р. М. Лозинський як керівник делегації Української Національної Ради для проведення переговорів з Польським Комітетом Народовим м. Львова подав Й. Пілсудському «Представлення д-ра М. Лозинського...»

25 лютого 1919 р. до м. Львова прибула делегація Державного Секретаріату ЗОУНР для чергових переговорів з поляками про перемир'я. У складі делегації

були: М. Лозинський, державний секретар судових справ О. Бурчанський, д-р С. Витвицький, д-р В. Охримович та ін.

27 лютого 1919 р. разом із французькою місією Ж. Бартелемі М. Лозинський прибув до м. Ходорова, де зустрічається з головним отаманом С. Петлюрою, президентом Української Національної ради Є. Петрушевичем і президентом Державного Секретаріату С. Голубовичем. Описуючи хід даної конференції, М. Лозинський критикує С. Петлюру, який був готовий поступитися полякам Східною Галичиною, щоб досягти миру з Польщею і визнання Антанти.

Діяльність М. Лозинського була належно оцінена і 10 березня 1919 р. на засіданні Виділу Української Національної Ради його призначили товаришем (заступником) державного секретаря закордонних справ ЗОУНР та доручили керівництво секретарством, оскільки державний секретар закордонних справ В. Панейко перебував на Паризькій Мирній Конференції як заступник голови делегації УНР [3, с.32].

17 квітня 1919 р. М. Лозинського як голову Надзвичайної делегації ЗОУНР відрядили до м. Парижа разом із Д. Вітовським та О. Кульчицьким у складі делегації УНР (з В. Панейко та С. Томашівським) для вирішення питання припинення поляками воєнних дій та врегулювання територіальних суперечок. Однак, як свідчать події, ні Антанта, ні більшовики не були зацікавлені в державній самостійності України і не мали наміру перетворювати в життя ці сподівання народу. Крім того, не сприяла і конфліктна ситуація поміж галицьких депутатів. 12 грудня 1919 р. Є. Петрушевич звільнив М. Лозинського з посади делегата у м. Парижі, а натомість призначив графа М. Тишкевича, що мав завдання діяти в дусі варшавської угоди [6, с.44].

Дипломатична діяльність М. Лозинського – це не тільки особиста його участь у різних переговорних місіях, участь у роботі міжнародних конференцій та органів, але й, що особливо важливо, його участь у правотворчій діяльності у складанні проектів міжнародних договорів, заяв, нот, а також наукових праць з проблем міжнародного права, дипломатії.

Як визнаного авторитета в дипломатичній діяльності, М. Лозинського характеризують: «Заява Делегації УНР про проект договору перемир'я між силами польськими й силами українськими» від 12.05.1919 р.; Представлення д-ра М. Лозинського, члена УНР і керівника делегації Української Народної Ради для проведення переговорів з Польським Комітетом Народовим м. Львова до Йозефа Пілсудського, начальника Речі Посполитої Польської у Варшаві від 15.12.1918 р.; Проект основ державного устрою галицької Республіки, запропонований Найвищій Раді і Лізі Націй 30.04.1921 р.; «Галичина на Міровій Конференції в Парижі» (1919); «Галичина в 1918–1920» (1922); «Заграничне заступництво Української Народної республіки» (1920); Підручник «Міжнародне право. Ч.1. Суть і творення міжнародного права» (1922) та багато ін.

Дипломатичний та державотворчий талант М. Лозинського характеризується новими теоретичними положеннями, оригінальністю думок. Низка положень, які здавалися сучасникам М. Лозинського другорядними і навіть утопічними, стали актуальними в нашу епоху.

Численні явища міжнародного життя, на які він посилався для підтвердження своїх ідей і думок, і які в той час тільки зароджувалися (наприклад, забезпечення прав людини міжнародно-правовими актами, боротьба за незалежність окремого народу та ін.), бурхливо розвивається в наші дні. Ідеї М. Лозинського щодо міжнародного управління набули принципово нового звучання, особливо це виявляється на прикладі діяльності ООН, яка зміцнює свій універсальний характер. Відіграючи активну роль у регулюванні міжнародних та регіональних конфліктів, у забезпеченні принципу мирного співіснування між державами.

Незаперечною є і думка М. Лозинського щодо поняття дипломатії, ролі і місця «заграничних заступництв», через посередництво яких держави здійснюють між собою зовнішні зносини. Крім того, уперше описана історія дипломатії ЗУНР та УНР.

В умовах, широкомасштабного вторгнення рф, коли український народ ціною великих жертв виборює свою незалежність, погляди М. Лозинського знаходять своє реальне втілення у суспільно-політичній практиці взагалі і в дипломатії зокрема. Саме дипломатична діяльність у складних умовах сьогодення покликана знаходити ефективні формули компромісу, розблокувати підтримку, попереджати негативний розвиток подій, давати урядам і президентам бездоганно зважені пропозиції та слухні поради.

Література:

1. Кедрин І. Світлі і похмурі роки: «Галичина» М. Лозинського і чому її передруковано // Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920. Нью-Йорк: Червона Калина, 1970.
2. Кедрин І. Життя – події – люди: спомин і коментарі. Нью-Йорк, 1976.
3. Лозинський М. Галичина на Міровій конференції в Празі. Камінець, 1919.
4. Лозинський М. Заграничне заступництво Української Народньої Республіки. Календар «Просвіти». Львів, 1921.
5. Лозинський М. Галичина в рр. 1918–1920. Відень, 1922.
6. Лозинський М. Моє співробітництво з президентом Петрушевичем. Львів, 1925.
7. Рубльов О.С. Шляхами на Соловки: Рядянське десятиріччя М.Лозинського Український історичний журнал. 1997. №4.

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ
УКРАЇНИ**

**Гуманітарно-педагогічний факультет
Кафедра міжнародних відносин і суспільних наук**

**ІНСТИТУТ ПОЛІТИЧНИХ І ЕТНОНАЦІОНАЛЬНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ
ім. І.Ф. КУРАСА НАН УКРАЇНИ**

ІНСТИТУТ ІСТОРІЇ УКРАЇНИ НАН УКРАЇНИ

ЧОРНОМОРСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ ПЕТРА МОГИЛИ

**ЧЕРКАСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОГДАНА
ХМЕЛЬНИЦЬКОГО**

ЯГЕЛЛОНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ (Республіка Польща)

ФОНД ГЕРДИ ХЕНКЕЛЬ (Німеччина)

УНІВЕРСИТЕТ МАЙНЦА ІМЕНІ ЙОГАННА ГУТЕНБЕРГА (Німеччина)

КАГУЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ П. ХАШДЕУ (Молдова)

МУЗЕЙ КАРОЛЯ І В БРАЇЛІ (Румунія)

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ

МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ КОНФЕРЕНЦІЇ

**«УКРАЇНСЬКА ДИПЛОМАТІЯ:
СТАНОВЛЕННЯ, РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ»**

10 квітня 2025 р.

м. Київ

Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи / за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції. Київ, 10 квітня 2025 р. Київ, 2024. 357 с.

Збірник наукових праць укладено за матеріалами Міжнародної науково-практичної конференції «Українська дипломатія: становлення, розвиток та перспективи», яка була організована кафедрою міжнародних відносин і суспільних наук гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України 10 квітня 2025 р. Наповнення рубрик синхронізовано з основними напрямками роботи конференції і охоплює широке коло питань щодо витоків, традицій, розвитку та перспектив української дипломатії; аналізу стану дипломатії в умовах сучасних глобальних викликів та стратегічних пріоритетів світової, європейської та вітчизняної дипломатії в умовах російсько-української війни.

Видання розраховане на науковців, викладачів, аспірантів, студентів, а також усіх хто цікавиться питаннями сучасних міжнародних відносин та розвитку української дипломатії.

Рекомендовано вченою радою гуманітарно-педагогічного факультету Національного університету біоресурсів і природокористування України (протокол № 10 від 16.05.2025 р.).

Редакційна колегія:

Ткачук В.А., д-р екон. наук, проф. (голова);
Ніколаєнко С.М., д-р пед. наук, проф. (співголова);
Тонха О.Л., д-р сільгосп. наук, проф. (голова);
Любовець О.М., д-р істор. наук, проф.
Харченко С.В., д-р філол. наук, проф.
Хвіст В.О., канд. іст. наук, доцент

Відповідальна за випуск докт. іст. наук, проф. Любовець О.М.

Тези подано в авторській редакції.

Автори тез відповідають за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел, посилання на них та інших відомостей.

Передруковувати опубліковані в збірнику наукових праць матеріали дозволяється тільки за згодою авторів.